

1. [N]aruszenie zasady równości stron może nastąpić także przy przyjęciu określonej treści regulaminu sądu polubownego (art. 1161 § 3 k.p.c.). (...) [R]ówność stron w rozumieniu przepisów k.p.c. o sądzie polubownym oznacza - mówiąc ogólnie - przyznanie im równych uprawnień, zarówno w samym podstawowym zapisie na sąd polubowny, jak i w regulaminie sądu stałego, tworzących równe szanse dla tych stron w definitywnym rozstrzygnięciu sporu objętego umową.

2. Przy ocenie przestrzegania omawianej zasady [zasady równości stron – wstawienie własne] w umowie arbitrażowej trzeba wyraźnie odróżnić treść samej umowy arbitrażowej (obejmującej także postanowienia regulaminu sądu stałego) i ogólne reguły funkcjonowania sądu stałego. (...) [Z]asada równości stron w rozumieniu art. 1161 k.p.c. powinna być odnoszona do samej treści umowy arbitrażowej, a nie do wspomnianych elementów natury organizacyjnej, tworzących jedynie stosowną, niezbędną infrastrukturę organizacyjno-prawną dla zapewnienia stronom możliwości ukonstytuowania się odpowiedniego składu arbitrów w indywidualnym sporze prawnym.

3. [P]owiązania organizacyjne sądów stałych z różnymi korporacjami zawodowymi lub związkami przedsiębiorców nie mogą przesądzać o ich określonej zależności od tych organizacji, przy których działają, ani także o braku bezstronności poszczególnych arbitrów.

**Postanowienie Sądu Najwyższego
z dnia 19 października 2012 r.
V CSK 503/11**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa T. Spółki Akcyjnej w W. przeciwko I. Spółce Akcyjnej w K. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 października 2012 r., skargi kasacyjnej strony powodowej od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 1 sierpnia 2011 r.,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 27 maja 2011 r. odrzucił pozew powoda – T. SA, złożony przeciwko I. SA z tego powodu, że strony dokonały w łączącej je Umowie ramowej z dnia 5 lipca 2007 r. skutecznego zapisu na sąd polubowny - Sąd Polubowny przy Związku Banków Polskich. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie powoda na to postanowienie, nie dzieląc stanowiska powoda o prawnej nieskuteczności tego zapisu z powodu naruszenia zasady równości stron (art. 1161 § 2 k.p.c.).

W skardze kasacyjnej powoda (w jej wersji podstawowej i w uzupełnieniu) skarżący zarzucał naruszenie art. 1165 § 1 k.p.c., art. 1165 § 2 k.p.c. w związku z art. 1161 § 2 k.p.c. Skarżący domagał się m.in. uchylenia zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z § 48 Umowy ramowej z dnia 5 lipca 2007 r., spory, które powstaną w związku z realizacją niniejszej umowy rozstrzygać będzie Sąd Polubowny przy Związku Banków Polskich; Sąd ten będzie rozstrzygał spór na podstawie regulaminu tego Sądu w składzie 3 arbitrów. Odesłanie do regulaminu SP jako sądu stałego powoduje to, że w razie złożenia pozwu arbitrażowego będą miały zastosowanie m.in. przepisy o powołaniu arbitra, przewidziane w § 14-16, w tym - o powołaniu arbitra-przewodniczącego (§ 15 regulaminu). Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, wiąże je także regulamin stałego sądu, obowiązujący w dacie zawarcia zapisu na sąd polubowny (art. 1161 § 3 k.p.c.).

W uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., [II CSK 291/10](#) (Monitor Prawa Bankowego 2011, z. 10, s. 40) trafnie przyjęto, że **naruszenie**

zasady równości stron może nastąpić także przy przyjęciu określonej treści regulaminu sądu polubownego (art. 1161 § 3 k.p.c.). Nie przesądzono jednak w tym orzeczeniu tego, czy i jakie postanowienia regulaminu Sądu Polubownego przy ZBP prowadzić mogą do naruszenia tej fundamentalnej zasady wyznaczającej dopuszczalną treść klauzuli arbitrażowej.

Sąd Najwyższy uznał jedynie ocenę Sądu Apelacyjnego dotyczącą wyboru jednego z arbitrów (§ 15 regulaminu) za niedostateczną w ustalonym stanie faktycznym.

W ocenie skarżącego, niezależnie od utrudnień w zakresie wyboru arbitra–przewodniczącego, każde działanie Prezydium Sądu Polubownego przy ZBP może być dla powoda - kontrahenta banku rozpatrywane pod kątem ukrytego i niesprawdzalnego naruszenia jego praw procesowych, choćby pośrednio związanych z orzekaniem, toteż zapis na Sąd Polubowny z dnia 5 lipca 2007 r. "trwale i organicznie narusza zasadę równości stron, co oznacza jego nieważność eo ipso i ex lege". Skarżący nie kwestionował tego, że klauzula arbitrażowa, zawarta w § 48 Umowy ramowej, obejmuje roszczenie powoda objęte pozwem.

W art. 1161 k.p.c. nie sformułowano wprost zasadniczych kryteriów prawnych „zasady równości stron” umowy arbitrażowej, przesądzających o skuteczności prawnej takiej umowy. Wspomniano jedynie o naruszeniu tej reguły w postaci przyznania tylko jednej ze stron uprawnienia do wytoczenia powództwa przed sądem polubownym albo przed sądem państwowym (art. 1161 § 2 k.p.c.). W art. 1169 § 3 k.p.c. stwierdza się ponadto, że postanowienia umowy przyznające jednej ze stron więcej uprawnień przy powołaniu sądu polubownego są bezskuteczne. Regulacja taka upoważnia do stwierdzenia, że **równość stron w rozumieniu przepisów k.p.c. o sądzie polubownym oznacza - mówiąc ogólnie - przyznanie im równych uprawnień, zarówno w samym podstawowym zapisie na sąd polubowny, jak i w regulaminie sądu stałego, tworzących równe szanse dla tych stron w definitywnym rozstrzygnięciu sporu objętego umową.**

Przy ocenie przestrzegania omawianej zasady w umowie arbitrażowej trzeba wyraźnie odróżnić treść samej umowy arbitrażowej (obejmującej także postanowienia regulaminu sądu stałego) i ogólne reguły funkcjonowania sądu stałego. Reguły takie tworzone są przez odpowiednie organizacje (korporacje, izby gospodarcze) określonych grup profesjonalistów i utrzymywane przez nie, mają z reguły charakter uniwersalny podmiotowo (służą bowiem też do rozstrzygania sporów z udziałem podmiotów niebędących członkami wspomnianych organizacji),organy statutowe tych

organizacji tworzą strukturę organizacyjną sądu stałego, opracowują odpowiednie regulaminy tego sądu, ustalają listy arbitrów o odpowiednim przygotowaniu merytorycznym i tym samym umożliwiają ich wybór przez strony. Należy podkreślić, że **zasada równości stron w rozumieniu art. 1161 k.p.c. powinna być odnoszona do samej treści umowy arbitrażowej, a nie do wspomnianych elementów natury organizacyjnej, tworzących jedynie stosowną, niezbędną infrastrukturę organizacyjno-prawną dla zapewnienia stronom możliwości ukonstytuowania się odpowiedniego składu arbitrów w indywidualnym sporze prawnym.** Takie wnioski wynikają także z uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2010 r., [V CSK 434/09](#) (nie publ.), w którym stwierdzono m. in., że wskazywane przez stronę **powiązania organizacyjne sądów stałych z różnymi korporacjami zawodowymi lub związkami przedsiębiorców nie mogą przesądzać o ich określonej zależności od tych organizacji, przy których działają, ani także o braku bezstronności poszczególnych arbitrów.**

Skoro zatem w skardze kasacyjnej powoda powołuje się właśnie wskazane wcześniej elementy funkcjonowania Sądu Polubownego przez ZBP jako mające podważać zasadę równości stron w rozumieniu art. 1161 k.p.c., wynikającej z zapisu na sąd polubowny z dnia 5 lipca 2007 r., to argumentację taką należy uznać za nieuzasadnioną. Są to bowiem jedynie elementy natury heteronomicznej w odniesieniu do wspomnianej zasady. Według podobnych reguł jak Sąd Polubowny przy ZBP działa bowiem w kraju sporo innych stałych sądów „korporacyjnych” o uznanej renomie organizacyjnej i orzeczniczej. Problem naruszenia zasady równości stron można natomiast wiązać z postanowieniami § 15 regulaminu Sądu Polubownego, przewidującego określony sposób kształtowania składu osobowego zespołu arbitrów sądu arbitrażowego, ponieważ istotnie chodzi tu o materię prawną relewantną z punktu widzenia zasady równości stron. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że w § 15 ust. 2 regulaminu wyraźnie eksponuje się element woli stron jako decydujący o ukształtowaniu składu orzeczniczego sądu. Powołanie arbitra-przewodniczącego przez Prezesa Sądu Polubownego następuje bowiem wówczas, gdy strony wcześniej nie dokonały wyboru takiego arbitra, a obie strony nie mają przecież wpływu na ostateczną decyzję Prezesa jako reprezentanta struktury organizacyjnej niezwiązanej z żadną ze stron sporu arbitrażowego. Nie sposób zatem zasadnie twierdzić o istniejącej jakoby „systemowej nierówności w wyborze arbitrów” omawianego sądu stałego.

Warto też podkreślić, że w skardze kasacyjnej nie wskazano na odpowiednie ustalenia faktyczne Sądów meriti, które dotyczyłyby jakieś określonej, dotychczasowej praktyki w zakresie podejmowania wspomnianych decyzji przez Prezesa Sądu Polubownego przy ZBP, mogącej wywoływać zastrzeżenia z punktu widzenia przestrzegania regulaminowej procedury formowania składów orzeczniczych w omawianym zakresie.

Z przedstawionych względów za nietrafne należało uznać zarzuty naruszenia art.1165 § 1 k.p.c. w zw. z art. 1161 § 2 k.p.c. Skargę kasacyjną powoda należało zatem oddalić (art. 398¹⁴ k.p.c. i orzec o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 98 k.c. i art. 108 § 1 k.p.c.).

Źródło: <http://www.sn.pl/>